

Professionellt socialt arbete på Sri Lanka

Frida Franzén och Emelie Nilsson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
Vt 14

Handledare: Jan Magnusson

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till Er som på något sätt har hjälpt oss i vårt arbete. Framförallt vill vi tacka våra respondenter på Sri Lanka, utan Era kunskaper och erfarenheter hade uppsatsen inte varit möjlig att genomföra. Slutligen vill vi tacka vår handledare Jan Magnusson för hans engagemang och uppmuntran samt för de kloka råd och kommentarer vi fått under uppsatsens gång.

Abstract

Author: Frida Franzén and Emelie Nilsson

Title: Professional social work in Sri Lanka

Supervisor: Jan Magnusson

Assessor: Marcus Knutagård

The purpose of this study was to examine in which range social work in a informal security regime is professional in the case of Sri Lanka. We used a qualitative method, interviewing four socialworkers in a non-governmental organization in Sri Lanka. We also introduced a case in the end of the interviews for the socialworkers to respond to. The study shows that the socialworkers don't have any formal education and don't work after scientific methods or theories. Rather they use experience as a guide in decisionmaking and actions.

Key words: professional social work, Sri Lanka, Informal security regime, knowledge by experience

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte.....	3
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Tidigare forskning	3
1.4.1 Professionsforskning	3
1.4.2 Internationellt professionellt socialt arbete	4
2. Teori	7
2.1 Utbildning och vidareutbildning.....	7
2.2 Teorier och forskning.....	8
2.3 Erfarenhetsbaserad, lokalbaserad och kulturspecifik kunskap	9
2.4 Metoder i socialt arbete	10
2.5 Handlingsutrymme eller diskretion	10
3 Metod	13
3.1 Presentation av organisationen och intervjupersoner	13
3.2 Genomförande av intervjuer och vinjetten	14
3.3 Tillvägagångssätt.....	15
3.4 Val av metod.....	16
3.5 Urval.....	17
3.6 Förtjänster och begränsningar.....	18
3.7 Tillförlitlighet.....	19
3.8 Etiska överväganden	20
4 Resultatredovisning och Analys	22
4.1 Utbildning och kompetenshöjande.....	22
4.2 Arbete efter vetenskapliga metoder och teorier	24
4.3 Kunskap som vägleder arbetet.....	27
4.4 Handlingsutrymme utifrån kunskapsbas	29
4.5 Sammanfattning	33
5 Slutdiskussion	35
5.1 Avslutande diskussion	35
5.2 Egna reflektioner.....	36
6 Referenser	38
Bilaga 1: Intervjuguide med socialarbetarna	41
Bilaga 2: Intervjuguide med organisationens föreståndare	42
Bilaga 3: Vinjetten	43

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Det har gjorts många försök att definiera vad socialt arbete är. Socialt arbete bedrivs över hela världen, men under helt skilda förutsättningar, mycket beroende på hur landets välfärdssystem ser ut. Wood och Gough (2006) har analyserat välfärdsregimer i söder, med utgångspunkt i hur det sociala skydds nätet är uppbyggt och vilka skyldigheter som åligger staten och icke-statliga myndigheter. Med andra ord hur utsatta individer i olika länder och regioner får sina behov tillgodosedda. Författarna förklarar välfärdsregimer genom att referera till Esping-Andersen, som menar att detta är kapitalistiska samhällen som omvandlats till välfärdsstater där socialpolitiken är genomträngande och starkt påverkar samhället. Vidare menas att begreppet betecknar hur staten, marknaden och hushållen integrerar för att upprätthålla välfärden. Även i vilken grad det sociala skydds nätet tillgodoses av staten, för att individer inte ska vara totalt beroende av marknaden. Socialpolitiken i välfärdsstater reproducerar olika former av ojämnligheter och även makt- och klassindelningar. Detta formar i sin tur politiska splittringar och allianser.

I Västvärlden och andra kapitalistiska länder har individens behov av skydd tagits om hand genom formella välfärdsstater som omfattar både pensioner och sociala förmåner samt socialtjänst och lagstiftning. Wood och Gough (2006) identifierar två helt skilda välfärdsregimer vid sidan om välfärdsstaterna, *informal security regimes* och *insecurity regimes*. I dessa två välfärdsregimer är både icke-statliga och statliga institutioner ansvariga aktörer för individens trygghet och otrygghet. Artikelförfattarna inkluderar Sri Lanka som en *informal security regime*. I dessa regimer är människor starkt beroende av lokalsamhället (t ex non-governmental organizations, internationella NGO:s och andra globala bidragsgivare) och familjrelationer för att få hjälp och stöd. Relationerna är dock asymmetriska och leder till en problematik där fattigare individer påverkas negativt genom att de erhåller kortsiktig trygghet men blir på lång sikt sårbara och beroende. Kännetecknande för denna regim är även att socialpolitiken är underordnad den dominerande ekonomiska politiken. De sociala investeringarna är dessutom mer inriktade på utbildning och grundläggande hälsa än socialt skydd. Ytterligare bidrar staten endast i begränsad utsträckning till att förse socialt skydd, då statens funktion mer syftar till att reglera skydds nätet än att bidra med åtgärder.

Socialt arbete är en global verksamhet, med den grundläggande uppgiften att lösa sociala problem. Många av problemen som socialarbetare arbetar för att lösa är gemensamma runt om i världen, till exempel fattigdom, missbruk, barn som far illa, ungdomsproblematik, familjevåld och äldre som behöver stöd. Men det förekommer stora variationer i hur det sociala arbetet organiseras och utformas beroende på skillnader i industriell och demografisk utveckling och skilda historiska traditioner (Meuwisse & Swärd, 2006). Det kan konstateras att det sociala arbetet i praktiken inte bedrivs på samma sätt i skilda länder utan det finns olika tillvägagångssätt att lösa sociala problem på. I västvärlden har det sociala arbetet utvecklats mot en profession vars arbete baseras på kunskap och vetenskap. Svensson (2011) menar att professionalism är ett brett och tvetydigt begrepp. Vidare menar han att vara professionell innebär att ha ett gott omdöme som innefattar både kompetens och ansvar. Professioner kan definieras utifrån olika synsätt såsom organisatorisk självständighet eller att kunskap och vetenskap ligger till grund för utförandet av vissa arbetsuppgifter. Dellgran och Höjer (2006) skriver att professionaliseringen dels strävar efter att stärka det sociala arbetets legitimitet och status. Detta kan skapas genom utbildning, vetenskap och metoder.

Det har gjorts professionsorienterade jämförelser av socialt arbete i olika länder. Meuwisse och Swärd (2006) framhåller att en slutsats som dras utifrån dessa jämförelser är att socialt arbete existerar som begrepp och som professionell aktivitet i både de utvecklade industriländerna och i många av utvecklingsländerna. Professionsorienterade jämförelser utgår från olika teman som beskriver hur det sociala arbetet organiseras. Det ska inte tolkas som att det existerar två olika modeller i professionsorienterade jämförelser, att det är antingen eller. Istället ska det förstås som att det existerar två punkter, som ändpunkter, en skala där de olika länderna intar skilda positioner. På Sri Lanka är utsatta människor enligt Wood och Gough (2006) beroende av icke-statliga organisationer för att få socialt skydd då statliga institutioner endast till viss del tillgodoser detta behov hos befolkningen. Detta medför att icke-statliga verksamheter har en stor roll i organiseringen av socialt arbete i en informal security regime som Sri Lanka. Vad innebär detta för det professionella sociala arbetet? Vi är intresserade av få en bredare förståelse för hur det sociala arbetet bedrivs och organiseras på Sri Lanka, närmare bestämt det professionella sociala arbetet. Detta vill vi undersöka genom att ta del av socialarbetares beskrivningar av sitt arbete i en non-governmental organisation, där det sociala arbetet på Sri Lanka delvis bedrivs. Detta kan således analyseras genom att vi undersöker hur de resonerar kring sitt dagliga arbete och olika svårigheter som uppstår samt om dessa svårigheter tar sig uttryck i reflektioner.

Socialarbetarna ska alltså på något sätt ge uttryck för att teorier ger dem en bredare förståelse eller nya sätt att tänka om och hantera olika problem som uppstår i arbetet.

1.2 Syfte

Vi avser med vår uppsats att undersöka i vilken utsträckning socialt arbete i en informal security regime är professionellt i fallet Sri Lanka.

1.3 Frågeställningar

- Vilken typ av utbildning har lankesiska socialarbetare och vilka kunskaper har den givit?
- Hur vägleds socialarbetarna av teorier och vetenskapliga metoder i sitt dagliga arbete?
- Vilka kunskaper fattar lankesiska socialarbetare beslut utifrån?

1.4 Tidigare forskning

Det finns mycket forskning inom professionsteorin att tillgå, vilket bidragit att vi hittat relevant kunskap om de begrepp som vi valt att belysa. Många av de begrepp som framkom som centrala i vårt intervjumaterial och som vi sedan valde att precisera, har utförligt beskrivits av professionsforskare. Vi upplevde även att litteraturen var tillförlitlig eftersom professionsforskarna hänvisade till varandra i litteraturen. Även vetenskapliga artiklar om välfärdssystemen och internationellt socialt arbete har tagits del av för att få en ökad förståelse för hur det sociala arbetet utövas på Sri Lanka och internationellt. Vi använde databaserna LUBSearch och Libris för att söka relevant litteratur. Sökorden “professionalism”, “Sri Lanka”, “welfare regimes”, “international”, “social work” samt “professionalisering” har använts både separat och i kombination för att få såväl omfattade som begränsade sökningsresultat. Vi tog även hjälp av tidigare referenslistor för att hitta relevant litteratur och författare som forskat inom området.

1.4.1 Professionsforskning

Det finns många olika definitioner, studier och teorier om professioner och professionsteori som har sitt ursprung ur sociologin. Exempelvis är Max Weber, Emile Durkheim, Talcott Parson och Ernest Greenwood betydelsefulla inom professionsforskningen (Brante, 2009; Svensson, 2011). I de flesta definitioner betonas professionens koppling till högre formell

utbildning. En annan tyngdpunkt i dessa definitioner är vetenskap som kan förstås utifrån relationen mellan grundforskning, vilket omfattar både forskning och universitetsundervisning, och tillämpad vetenskap, som omfattar yrkespraktik. Molander och Terum (2008) menar att det finns en tämligen bred enighet om att professionalism är en typ av yrken som utför tjänster baserat på teoretiska kunskaper som förvärvats genom specialiserad utbildning. Det krävs att arbetet har specifika kopplingar till högre utbildning och forskning för att det ska anses vara professionellt.

Julia Evetts, som är en etablerad internationell forskare, har skrivit om professioner och professionalism som en process för yrkesförändring och social kontroll i organisationer. I artikel "The Sociological Analysis of Professionalism. Occupational Change in the Modern World" förklarar Evetts (2003) begreppet profession och professionalism och belyser att professioner i huvudsak är en kunskapsbaserad kategori av yrken vilka har skapats av akademisk utbildning, yrkesutbildning och erfarenheter. Användningen av professionalisering har ökat i olika yrkesgrupper, yrkeskontexter och i sociala system. Därför kan både yrkesmässiga och organisatoriska förändringar, och den centrala delen av kunskapsarbete i olika sociala system förklaras genom professionaliseringen. Professionella är engagerade att hantera risker, göra riskbedömningar och med hjälp av sina expertkunskaper hjälpa människor i utsatta situationer. Professionsyrken kan därför kategoriseras genom att exempelvis det strukturella och institutionella hanteras i samband med osäkerheten som finns i risksamhällen.

1.4.2 Internationellt professionellt socialt arbete

Pawar och Tsui (2012) redogör för det sociala arbetet i södra och östra Asien, där de diskuterar socialt arbete utifrån utvecklingen som en profession, utbildningsmodeller för socialt arbete, mönster i praktiken och forskning. Ett lands politiska system, som innefattar styrningsstruktur, grad av demokrati eller frånvaro av demokrati, konflikter, terrorism och krig, påverkar hur professionellt socialt arbete utvecklas, lärs ut och praktiseras. Vidare menar författarna att utvecklingen av socialt arbete och socialt arbete som profession är två skilda aspekter och även komplext, särskilt i förhållande till kontexten i Asien. Detta eftersom nästan alla länder i regionen har sitt egna sociala arbete, som det uppfattas i sin kontext enligt nationell kultur och traditioner. Lokala och kulturella kontexter gör det ofta svårt, åtminstone inledningsvis, att etablera och utveckla professionellt socialt arbete. En anledning som de anger till detta är bristen på systematisk forskning och redskap för att kunna publicera denna inom vissa länder som leder till frånvaro av effektiva system för att sprida praktisk kunskap med evidens. Forskning som enligt dem är ett viktigt inslag i det sociala arbetets profession.

De menar att det går att antyda att socialt arbete är ett globalt yrke utifrån att i många huvudstäder och stora städer utförs det sociala arbetet i stor utsträckning utifrån västerländska modeller. Dock har detta sociala arbete till stor del uteblivits från majoriteten av landsbygden och avlägsna platser i södra och östra Asien. Författarna menar att frågan som bör ställas är hur socialt arbete kan göras till en lokal profession.

I Mel Grays (2005) artikel "Dilemmas of international social work: paradoxical processes in indigenisation, universalism and imperialism" förklarar författarinnan att det finns en paradoxal process och pågående debatt om globalt socialt arbete. I artikeln menar Gray att exempelvis kultur, politik, sociala förutsättningar, religion och ekonomi medför att det finns stora lokala skillnader kring hur det sociala arbetet bedrivs i olika länder. Kulturer är en central fråga gällande globalisering av det sociala arbetet. Genom den mångfald av kulturer som finns runt om i världen, är det kanske bättre att diskutera att socialt arbete internationellt grundas av lokal mångfald än att se socialt arbete internationellt som ett oskrivet blad. Gray menar därmed att kulturen är en viktig faktor som gör att *indigenisation*, det vill säga nationaliseringen i det globala sociala arbetet behålls universell men samtidigt undviker ett imperialistiskt tänk, en strävan efter ett imperium. Då det sociala arbetet är format utifrån sociala, politiska och ekonomiska omständigheter, historiska och kulturella kontexter samt även det existerande sociala arbetets kunskap och värderingar menar Gray att det internationella sociala arbetet inte bara handlar om att sprida det professionella sociala arbetet i hela världen. Det handlar även om att utveckla verksamheter som är relevanta i lokala kontexter. Det sociala arbetet kanske inte ska ses som en enhetlig enhet med tanke på den stora mångfald som finns i olika länder, lokala erfarenheter och kunskaper får inte stängas ute utan ska tas till vara på.

IFSW, International Federation of Social Workers, har föreslagit en ny definition av globalt socialt arbete:

Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledge, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing.

The above definition may be amplified at national and/or regional levels (IFSW, 2014).

Definitionens syfte är att beskriva det sociala arbete som profession i förhållande till centrala begrepp såsom kunskap, principer och praktiskt arbete. IFSW menar att socialarbetare världen över har ett ansvar att försvara, berika och inse de värden och grundstenar som uttrycks och reflekteras om i definitionen. En definition av socialt arbete kan endast vara meningsfull då socialarbetare aktivt engagerar sig i sina värderingar och visioner.

2. Teori

I följande avsnitt kommer en teoretisk modell att konstrueras där socialt arbete kategoriseras som antingen *professionellt* eller *erfarenhetsbaserat*. Till det erfarenhetsbaserade sociala arbetet lägger vi också det arbete som i forskningslitteraturen benämns som *lokalbaserat* eller *kulturspecifikt*. Med professionellt socialt arbete menar vi att arbetet vilar på akademisk utbildning, vetenskapsbaserade metoder och teorier. Erfarenhetsbaserat arbete utgår i kontrast från en individuell kunskap som är grundad på tidigare erfarenheter, lokala och/eller kulturella traditioner. Syftet med teoretiseringen är att försöka dra några slutsatser om hur professionellt/erfarenhetsbaserat socialt arbete är som utförs under en *informal security regime*. Vi kommer också att diskutera distinktionen mellan professionellt och erfarenhetsbaserat socialt arbete med utgångspunkt i begreppet *handlingsutrymme*.

2.1 Utbildning och vidareutbildning

För att kunna avgöra om de lankesiska socialarbetare vi intervjuat arbetar professionellt har vi bland annat undersökt deras utbildningsnivå. Vilken typ av utbildning har de? Vilka kunskaper har utbildningen givit? Hur tillämpas kunskaperna i det praktiska arbetet?

Enligt professionsforskarna existerar olika slags krav för att ett yrke ska anses bedrivas professionellt. De flesta definitioner av professionalisering är dock eniga om att utbildning är ett viktigt inslag, att det behövs för att kunna utföra ett professionellt arbete. Det finns en stark koppling mellan professionalisering och högre akademisk utbildning, framförallt genom högskole- och universitetsutbildning (Brante, 2009; Evetts, 2003; Grimen, 2008). Johnsson och Lindgren (1999) menar att professionellt arbete karakteriseras av ett vetenskapligt synsätt som kräver en lång utbildning som ger en specialiserad kunskap som skiljer sig från lekmannens. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) menar att den professionelles utbildning innehåller specifik abstrakt kunskap, uppbyggda teorier och enskilda begrepp. Genom denna utbildning ges en kunskapsbas med teoretiska och abstrakta kunskaper som tillsammans med forskning ska kunna användas och överföras i yrkespraktik för att arbetet ska betraktas som professionellt.

Smeby (2008) skriver att teoretiska kunskaper kan betraktas som en viktig förutsättning för det praktiska arbetet. Ett exempel är enligt Svensson et al. (2008) att kunskaperna kan överföras i konkreta och olika situationer som möjliggör analys, reflektion och förståelse som är en nödvändighet i det professionella arbetet. På så sätt utvecklas en förmåga att kunna

använda sina teoretiska kunskaper i det praktiska arbetet. Svensson et al. (2008) skriver att kunskapsbasen, som medför expertis inom området, inte är oföränderlig utan växer ständigt. Även via grundutbildningar, vidareutbildningar och kortare utbildningar växer kunskapsbasen som ligger till grund för professionaliseringen. Om inte kunskapsbasen och kompetensen existerar finns risken att socialarbetaren utan egen styrning eller ifrågasättande följer principer och förhållningssätt som finns inom organisationen.

Genom utbildning utvecklar och specialiserar socialarbetaren sina kunskaper. Utbildningen och dess nivå utgör med andra ord en kunskapskälla som är nödvändig för att utöva ett professionellt arbete. För att det sociala arbetet ska vara professionellt måste utbildningen vara på akademisk nivå, utbildningen ska innehålla abstrakta kunskaper och teorier som ligger till grund för det praktiska arbetet.

2.2 Teorier och forskning

En omfattande diskussion som många professionsforskare varit involverade i är den om vilken kunskap som utgör grunden för professionalisering (Hellberg, 1991). Den teoretiska kunskapen, som bygger på teori, forskning och vetenskap, har en stark ställning inom det professionella arbetet. De flesta definitioner av professionalisering belyser teori och vetenskap som en av utgångspunkterna (Brante, 2009; Hellberg, 1991). Då det professionella sociala arbetet bygger på att socialarbetaren har teoretisk kunskap utifrån vilken de handlar och agerar är det alltså intressant att undersöka om och i så fall vilken kunskap lankesiska socialarbetare fattar beslut utifrån. Vilken roll utbildning och akademiska kunskaper spelar för socialarbetarna blir viktiga frågeställningar för att kunna få kunskap om detta.

Bergmark och Lundström (2006) framhåller att teorier eller praxisteorier är begrepp som anses vara nära besläktat med metoder och benämns ibland beteckna samma fenomen. Metoder, teorier och modeller är likartade begrepp och vissa författare använder dem synonymt. Då en åtskillnad görs menas att metoder och modeller utarbetas ur teorier och praxisteorier. Payne (2005) definierar teoribegreppet som en organiserad redogörelse för idéer om världen, som försöker förklara hur människor fungerar i sociala sammanhang. Genom att teorier syftar till att ge förklaringar och sätta namn på saker och ting bidrar de till förståelse i det praktiska arbetet. Vidare menar Payne att teorier har utvecklats inom ramarna för socialt arbete och att de ämnar vara till vägledning för det praktiska sociala arbetet. Eliasson-

Lappalainen (2006) har även hon diskuterat teorins ställning i det praktiska arbetet. Hon skriver att många forskare vill att de svårigheter och problem som klienter och socialarbetare hanterar i sin vardag ska avspeglas i forskningsfrågor och problemformuleringar. Detta för att resultaten sedan ska bidra till reflektion, en bättre förståelse, en större trygghet i arbetet eller nya sätt att se, att tänka om och hantera problemen. Socialarbetare har ofta dessa förväntningar på forskningen, att den ska vara underlag för reflektion över det egna arbetet och erfarenheter. Det finns även förhoppningar hos vissa att forskningen ska ge direkta handlingsanvisningar, tekniker och lösningsmodeller. Genom att undersöka om och i så fall hur lankesiska socialarbetare vägleds av teorier och forskning i sitt praktiska arbete, blir också ett sätt att avgöra hur professionellt de arbetar.

2.3 Erfarenhetsbaserad, lokalbaserad och kulturspecifik kunskap

Som tidigare nämnts görs en skillnad mellan teoretisk kunskap och erfarenhetsbaserad kunskap, då dessa ställs i kontrast till varandra. Denna kunskap har erövrats på andra sätt än genom att läsa, lyssna och lära av andra (Eliasson-Lappalainen, 2006). Erfarenhetsbaserad, eller praxiskunskap som den även kallas, är sprungen ur praktiken och innefattar färdigheter som är svåruttalade, som inte lyssnas till men som ändå tycks fungera (ibid.). Johnsson och Lindgren (1999) menar att denna kunskapsform tillägnas under yrkesutövningen och är svår att redogöra för.

Enligt Gray (2005) är det svårt att sprida professionaliseringen av socialt arbete internationellt eftersom socialt arbete är utformat efter olika kontexter, kunskaper och värderingar. Därför menar hon att det är betydelsefullt att utveckla verksamheter som är relevanta i lokala sammanhang, med tanke på den stora mångfald som finns i olika länder. I överensstämmelse med Gray belyser Pawar och Tsui (2012) att nästan alla länder i Asien har sitt egna sociala arbete, som måste förstås i en kontext av nationell kultur och traditioner. Därmed menar författarna att det är en fråga om lokal kunskap som är mer verkningsfull i förhållande till kontexten som råder i landet. En professionell eller teoretisk kunskap är således svår att tillämpa i lokala och kulturella kontexter, eftersom den inte tar nödvändig hänsyn till kultur och traditioner.

2.4 Metoder i socialt arbete

För att undersöka om socialarbetarna arbetar professionellt och i vilken utsträckning de gör det kan Bergmark och Lundströms (2006) tre kriterier kring metodbegreppet användas som bas. Metodbegreppet är svårdefinierat, några tydliga gränser för vad som skiljer metoder från annan slags verksamhet går inte att uttyda. Men gemensamt för de definitioner som beskriver detta begrepp är bland annat framhållandet av systematik, ändamålsenlighet och planering. (ibid.). Kan det tydas att socialarbetarna använder metoder i sitt dagliga arbete? I vilken utsträckning är de metoder som de lankesiska socialarbetarna tillämpar systematiska, ändamålsenliga och planerade?

För att arbetet ska kunna professionaliseras behövs metoder. Metodbaserad kunskap är enligt Bergmark och Lundström (2006) kanske den viktigaste gemensamma nämnaren för fältet, och är även centralt för professionaliseringssträvandet. Systematik innebär att tillvägagångssätten som tillämpas är strukturerade på ett tydligt och reproducerbart sätt. Metoden ska kunna upprepas, det ska finnas möjlighet att återskapa eller utföra samma metod om och om igen och ändå få ett liknande slutresultat. Det vill säga att metoden ska kunna användas i arbetet vid olika situationer som har snarlika inslag och ändå vara tillämpbar.

I utövandet av ett professionellt socialt arbete förutsätts att metoden är ändamålsenlig i förhållande till de mål eller uppgifter som förekommer (Bergmark & Lundström, 2006). Arbetet ska med andra ord vara effektivt. De uppsatta målen kan ur detta resonemang vara både kortsiktiga eller långsiktiga, huvudsaken är att metoden som tillämpas för att uppfylla dessa mål är verkningsfull. Tredje kriteriet som Bergmark och Lundström (2006) tar upp är planering. Planering betyder att de specifika arbetsmomenten ska ingå i en strategi där åtgärderna följer ett visst mönster, antingen bestämt i detalj eller mer öppet i form av ett antal alternativa handlingsvägar. Det ska finnas exempelvis modeller eller mallar att kunna tillämpa i sitt arbete.

2.5 Handlingsutrymme eller diskretion

Handlingsutrymme eller diskretion brukar lyftas fram som en av de mest centrala aspekterna för utförandet av ett professionellt socialt arbete. Liljegren och Parding (2010) menar att begreppet handlingsutrymme syftar till att beskriva att yrkesutövaren har val och beslut att fatta kring sitt dagliga arbete. Inom det professionella sociala arbetet anses handlingsutrymme nödvändigt av tre skäl: 1. Det är betydelsefullt som beslutsmekanism då generella regler inte

kan tillämpas, 2. Det är viktigt för att kunna applicera generell kunskap på specifika situationer, 3. Det är en förutsättning för individanpassad behandling.

Hellberg (1991) framhåller att diskretionskravet i yrkesutövning innebär frihet och rätt att besluta och handla utan någon annan kontroll än det egna omdömet. Liljegren och Parding (2010) ansluter till denna beskrivning av handlingsutrymme och hänvisar till Galligan (1990) då de menar att diskretion normativt handlar om att ha ett gott omdöme och en god bedömningsförmåga. Kunskap är en förutsättning för handlingsutrymme och grunden för att kunna använda det. Hellberg (1991) menar att både den vetenskapliga och den erfarenhetsmässigt förvärvade kunskapen är nödvändig för utövandet av handlingsutrymme. Handlingsutrymme kan därför å ena sidan baseras på ett gott omdöme och en god bedömningsförmåga vuxen ur teoretiska och specifika kunskaper. Å andra sidan kan handlingsutrymme ses som att det goda omdömet och bedömningsförmågan förvärvats ur erfarenhetsbaserade kunskaper.

Organisationen formar det handlingsutrymme som den enskilde socialarbetaren har, då det är organisationens uppgift att avgöra hur stort detta ska vara. Dessa faktorer som påverkar utrymmet är regler, rutiner, överenskommelser och traditioner. Handlingsutrymmet är det utrymme som skapas mellan socialarbetaren och organisationen, detta innebär både en frihet och ansvar för socialarbetaren att styra och hantera det handlingsutrymme som utformas. Individer med olika erfarenheter kan ofta utnyttja och hantera sitt handlingsutrymme på olika sätt, även om socialarbetare i en viss organisation ofta använder sitt handlingsutrymme relativt lika (Svensson et al. 2008).

Att vara professionell omfattar kunskapen att kunna reflektera över yrket och dess utövande som bidrar till problemlösning av nya situationer, det vill säga kunna tänka om sitt handlingsutrymme. Vidare har den professionelle en tydlig yrkesidentitet som innebär att personen har en klar uppfattning om yrkets möjligheter och begränsningar. Med hjälp av långvarig träning kan den professionelle praktisera yrkets olika arbetsmoment med automatik och rutin, samt att kunna agera självständigt. Både tydlig yrkesidentitet och långvarig träning av yrkets olika arbetsmoment innefattar att den professionelle är väl förtrogen med yrkets generella handlingsmönster och specifika metoder (Johnsson & Lindgren, 1999). Men en fråga som kan ställas är om socialarbetare även utan professionell kunskap kan reflektera över

yrket, sin yrkesidentitet och praktisera yrkets olika moment, dock baseras då kunskapen inte på teoretiska och specialiserade kunskaper.

3 Metod

För att kunna bedöma hur professionellt det sociala arbetet är, krävdes en definition av vad vi i vår studie menar med detta. Professionellt socialt arbete menar vi innefattar utbildning, metoder och teorier. En person som utövar sitt arbete och som har akademisk utbildning och som använder vetenskapliga metoder och teorier i sitt arbete.

I vår undersökning eftersträvade vi att undersöka i vilken utsträckning socialt arbete i en informal security regime var professionellt i fallet Sri Lanka. För att kunna ge svar på denna forskningsfråga blev valet av metod, hur empirin skulle samlas in, högst betydelsefull. Tanken var inledningsvis att vi, med hjälp av en kvalitativ ansats, skulle samla in data genom att intervjua socialarbetarna. Vid fältarbetets början väcktes dock en idé om att skapa ett fall i form av en vinjett som intervjupersonerna skulle ge sin lösning på. Slutligen föll valet på att använda intervjuer och avsluta med en vinjett. Vinjetten blev en fördelaktig och viktig metod för vår studie då den hjälpte oss att bedöma hur professionellt respondenterna arbetar och hur de reflekterar över vad de gör.

3.1 Presentation av organisationen och intervjupersoner

Organisationen är en NGO-baserad verksamhet som arbetar med att hjälpa olika målgrupper och är därmed uppdelad i olika avdelningar. Vi har fokuserat på den skolverksamhet som organisationen bland annat bedriver. Deras främsta mål är att hjälpa barn för att de ska ha möjlighet till statlig skolgång. Organisationen stödjer barn som inte har förutsättningar för att gå i statliga skolor. Detta kan vara barn utan födelsecertifikat, barn som inte har råd att betala allt som krävs för att bli antagen till statlig skola och barn som tvingas hjälpa sina föräldrar med arbete eller barnpassning av yngre syskon. Organisationen styrs till viss del av staten, då de utgår från statliga läroplaner men en stor del av arbetets upplägg fastställs av verksamheten. Organisationen tilldelas en del ekonomiska medel av staten men huvudsakligen kommer dess ekonomiska intäkter från utomstående bidragsgivare, framförallt från Sverige.

Våra intervjupersoner är samtliga kvinnor i olika åldrar och med olika lång arbetslivserfarenhet i verksamheten. Vissa har tidigare arbetat inom andra avdelningar i verksamheten. Vi valde att intervjua socialarbetare inom skolverksamheten. Detta medförde att vi inte fått någon bild av hur det sociala arbetet utförs i hela organisationen, däremot fick

vi en djupare och bredare förståelse för hur det sociala arbetet bedrivs med utsatta barn inom skolan. Nedan ges en kort presentation av socialarbetarna som intervjuades, samtliga namn är fiktiva.

Neja - Kvinna, 29 år, arbetat i organisationen i tre år. Undervisar i matematik.

Minrada - Kvinna, 47 år, arbetat i organisationen i tolv år. Undervisar i datorkunskap och engelska. Tidigare arbetade hon inom en annan avdelning i verksamheten.

Amanthi - Kvinna, 30 år, arbetat i organisationen i två år. Undervisar i tamil, konst, dans och musik.

Shanthi - Kvinna, 49 år, arbetat i organisationen i 17 år. Undervisar i tamil och religion. Även arbetat som förskolelärare inom organisationen tidigare.

Vi har även haft ett samtal/intervju med föreståndaren för skolverksamheten, detta för att få en djupare inblick i hur skolverksamheten organiseras som vi annars hade gått miste om. Samtalet/intervjun med föreståndaren hjälpte oss att få en helhetsbild över olika aspekter inom skolverksamheten som bland annat förhållningssätt, organisering, målgrupp, insatser, målsättning osv. I vår resultat- och analysdel har föreståndaren använts som referens för information. Föreståndarens information har inte tillämpats i samma utsträckning som de övriga fyra socialarbetarnas. Denna information har mer använts som ett komplement för att tydliggöra, underbygga och för att ge läsaren en djupare förståelse för organisationen och det arbete som bedrivs.

3.2 Genomförande av intervjuer och vinjetten

Vi har intervjuat fyra socialarbetare i en NGO-baserad verksamhet på Sri Lanka. Kontakten med socialarbetarna etablerades på plats, efter att vi genom e-post fått ett godkännande av föreståndaren för skolverksamheten att komma dit och genomföra vår studie. Vi utformade en intervjuguide utifrån olika teman, som bestämdes efter att ha läst tidigare forskning samt orienterat oss inom kunskapsområdet. Då vi utformade intervjuguiden till socialarbetarna användes *utbildning*, *handlingsutrymme*, *metoder* och *teorier* som teman. Vid intervjun med föreståndaren koncentrerade vi oss istället på: *organisation*, *utbildning* och *vidareutbildning*. Intentionen för de följdfrågor som ställdes till socialarbetarna var att få en djupare förståelse kring hur de arbetar och varför. Intervjuerna tog mellan 30-50 minuter, intervjuguiden som låg till grund för våra intervjuer med socialarbetarna redovisas i *bilaga 1* och intervjuguiden som användes till intervjun med föreståndaren redovisas i *bilaga 2*. För att öka

tillförlitligheten spelades alla intervjuer in på bandspelare och på mobiltelefon. Vi valde även att föra anteckningar för att notera detaljer som annars inte framkommit via inspelningarna. Det vill säga kroppsspråk, ansiktsuttryck och reaktioner. Våra intervjuer genomfördes på ett av organisationens kontor. Då dörren till kontoret stod öppen under intervjutillfällena sprang barn in vid några enstaka tillfällen för att hämta leksaker eller fråga något. Vid en intervju spelades hög musik utanför kontoret och vid en annan hördes en dammsugare. Detta var dock inget som distraherade intervjuerna och det var märkbart att det inte påverkade respondenterna. Vi upplevde inte heller att vi som intervjuare stördes av detta. Vid en inbokad intervju dök inte tolken upp, då denne fått huvudvärk, utan intervjun blev flyttad till dagen efter. Vi upptäckte även att hållandet av tider på Sri Lanka är väldigt annorlunda jämfört med i Sverige, vi fick vid ett flertal tillfällen sitta och vänta på intervjun efter avtalad tid. Då vi valt att genomföra vår uppsats och samla in empirin i ett annat land var det en självklarhet för oss att anpassa oss efter deras sätt att arbeta och vara flexibla.

Vår vinjett utformade vi tillsammans med en person som var verksam i organisationen, detta för att få ett lokalt fall som skulle vara igenkännbart för socialarbetarna. Syftet med vinjetten vara att få reda på hur socialarbetarna skulle agera i en viss situation och varför. Vinjetten presenterades efter att intervjun var färdig och besvarades av de fyra socialarbetarna. Även vinjetten spelades in med hjälp av bandspelare samt mobiltelefon. Vinjetten redovisas i *bilaga 3*.

3.3 Tillvägagångssätt

När intervjuerna var gjorda var det dags att skriva ner dem, det vill säga transkribera intervjuerna. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) menar att det finns olika tekniker för att transkribera intervjuer. Vi skrev ner vårt material för hand. Detta är ett tidsödande arbete, men fördelen med detta tillvägagångssätt är att det går att inleda tolkningsarbetet redan under själva skrivandet och lyssnandet (ibid.). Vi transkriberade hälften av materialet var, för att sedan gemensamt gå igenom allt material tillsammans. Detta gjordes för att försäkra oss om att vi använt samma struktur och arbetssätt i vår transkriberingsprocess samt för att säkerställa att vi inte gått miste om något viktigt. Vi överförde det inspelade materialet till datorn och använde sedan programmet Windows Media Audio. I programmet kunde vi pausa och spola fram och tillbaka vid behov. Vi transkriberade intervjuerna och vinjetten i nära anslutning till intervjutillfällena, detta för att ha berättelserna samt intryck och detaljer tydliga i minnet.

Efter transkriberingen skrev vi ut intervjuerna och vinjetten i pappersform för att gemensamt koda materialet. Enligt Rennstam och Wästerfors (2011) kodas materialet för att hitta mönster men även kontraster till de mönster som studerats, det vill säga skillnader i materialet. I analysarbetet kodade vi materialet genom att urskilja mönster och kategorier. Vi valde att först läsa igenom materialet relativt förutsättningslöst utan att notera något. Materialet lästes sedan igenom igen, var för sig, då vi antecknade kommentarer och teman i marginalen. Vidare lästes materialet igenom tillsammans för att kunna jämföra våra kommentarer och teman samt att mer kritiskt granska vad som framkommit genom att urskilja synonymer och olika begrepp som belyste liknande företeelser. Då vi redan tidigare hade läst in oss på området och gått igenom begrepp i existerande litteratur var det dessa begrepp som vi försökte relatera koderna till. Bryman (2011) skriver att det kan vara bra att hänvisa koderna till begrepp som nämns i tidigare forskning och litteratur.

3.4 Val av metod

Det finns grundläggande skillnader mellan en kvantitativ och en kvalitativ ansats. Den kvantitativa studien söker kausala orsakssamband och förklaringar medan den kvalitativa söker förståelse, innebörd, begreppsutveckling eller teoretisk generalisering (Levin, 2008). Då syftet med vår studie var att undersöka i vilken utsträckning och hur det sociala arbetet bedrivs professionellt ansågs en kvalitativ metod mest lämplig. Detta val gjordes eftersom vi ville få en större förståelse av deras arbete genom deras beskrivningar och berättelser. Enligt Bryman (2011) framhåller kvalitativa forskare människor, deras verklighet, upplevelser, åsikter och uppfattningar. Vid undersökningar av kvantitativ ansats är det svårare att få kunskap om människor, deras upplevelser och deras erfarenheter (Ahrne och Svensson, 2011). Vi ansåg att en kvalitativ metod gav oss även bättre förutsättningar att tolka människors perspektiv och värderingar och därför mest användbar i vårt fall. Om vi valt att göra en uppsats med kvantitativ ansats skulle vi precis som Ahrne och Svensson (2011) skriva vara mer intresserade av att studera fenomen som går att mäta genom siffror.

För att kunna få en förståelse för hur det sociala arbetet bedrivs gjorde vi valet att basera vår studie på kvalitativa intervjuer. Bryman (2011) skriver att i kvalitativa intervjuer kan intervjupersonerna röra sig i olika riktningar under intervjun, vilket ger kunskap om deras upplevelser och vad de anser är relevant och betydande rörande området. Att använda sig utav

kvalitativa intervjuer föll sig därför naturligt då vi var intresserade av intervjupersonernas perspektiv kring sitt arbete. Vi ville att intervjupersonerna fritt skulle kunna utforma sina svar om sitt arbete och att vi skulle kunna följa upp de svaren som vi ville ha mer information om. Denna intervjuform benämner Bryman (2011) som semistrukturerad. Vidare menar han att vad som kännetecknar semistrukturerade intervjuer är att intervjupersonerna ges stor frihet att utforma svaren på eget sätt och flexibilitet angående frågornas följd. Vi upplevde den semistrukturerade intervjuguiden fördelaktig eftersom den i vårt fall möjliggjorde att vi kunde följa upp vissa svar och be intervjupersonen att utveckla sina utsagor. Vilket medförde att vi fick utförligare information.

Vi har under våra intervjuer avslutat med en vinjett. Detta för att vi ville ha socialarbetarnas svar på hur de skulle ha agerat i en viss situation och varför. Bryman (2011) skriver att vinjettfrågor kan underlätta för respondenterna att uttrycka sina uppfattningar om och beskrivningar av hur de handlar i en specifik situation. Som vi tidigare nämnt valde vi att utforma vinjetten tillsammans med en verksam person inom organisationen för att fallet skulle vara lokalt realistiskt. Detta möjliggjorde att vi kunde urskilja hur det praktiska sociala arbetet kan bedrivas av olika socialarbetare.

För att studera professionellt socialt arbete i en informal security regime valde vi fallet Sri Lanka. Bryman (2011) skriver att grunden för en fallstudie är att den innehåller en detaljerad och djupgående undersökning av ett enda fall. Forskarens mål och det intressanta är att på ett ingående sätt belysa detta fall. Vi gjorde valet att studera en organisation på Sri Lanka, för att få en uppfattning om hur socialt arbete bedrivs. Den typ av fallstudie som vi använde i vår undersökning kallas *det exemplifierande fallet*. Bryman (2011) menar att målet med denna form av fallstudie är att beskriva de omständigheter och situationer som vardagliga händelser kan resultera i. Vi valde denna typ av fallstudie då vi ansåg att den utgjorde en passande kontext för att vi skulle kunna besvara vår forskningsfråga, hur professionellt det sociala arbetet är i en informal security regime.

3.5 Urval

Inledningsvis ville vi fokusera vår studie på socialarbetare och deras arbete på Sri Lanka. Senare utvecklades ett intresse för att studera det professionella sociala arbetet, i vilken utsträckning och i så fall hur de arbetar professionellt. Då vilka som räknas till socialarbetare

på Sri Lanka är diffust togs beslutet att inrikta oss på socialarbetare i en non-governmental organisation. Detta då vi fick kunskap om att det sociala arbetet bland annat utförs i icke-statliga organisationer. Vi tog kontakt med en stiftelse i Sverige som har startat biståndsverksamhet på Sri Lanka och som benämns som en internationell icke-statlig organisation. Bryman (2011) rekommenderar de flesta som skriver om urvalstekniker i kvalitativ forskning som bygger på intervjuer att använda ett målinriktat urval. Målinriktat eller målstyrda urval innebär att forskaren inte har som syfte att välja deltagare i en undersökning på ett slumpmässigt sätt. Målet är istället att välja ut fall/deltagare strategiskt så att de samplade personerna är relevanta för de forskningsfrågor som formulerats. Vi använde oss av ett målinriktat urval då vi ansåg att de personer som intervjuades var relevanta för vår studie och att dessa kunde hjälpa oss att besvara våra frågeställningar. Närmare bestämt använde vi snöbollsurval, som är ett exempel på målstyrda urval i kvalitativ forskning (ibid.). Bryman (2011) framhåller att vid en snöbollsurvalsprocess tar forskaren en inledande kontakt med ett mindre antal människor som är relevanta för undersökningens tema och använder senare dessa för att få kontakt med ytterligare respondenter. Inledningsvis togs kontakt med biståndsorganisationens grundare, denna gav oss e-postadresser till personer som arbetade inom denna organisation på Sri Lanka. Väl på plats hjälpte dessa kontakter oss att få till stånd intervjuer med socialarbetare inom skolverksamheten.

En nackdel som kan ses med urvalet är att det är begränsat till en organisation, vilket medför att det inte går att generalisera till att andra organisationer arbetar på liknande sätt. Hade vi valt att intervjua socialarbetare från olika organisationer hade vi kanske fått mer av en helhetsbild av hur det professionella sociala arbetet bedrivs i en informal security regime.

3.6 Förtjänster och begränsningar

Bryman (2011) menar att deskriptiva detaljer är betydande i en studie med kvalitativ ansats då det som ska undersökas måste tolkas i en kontext för att ge en djupare förståelse. Syftet med vår uppsats har varit att undersöka socialt arbete i ett annat land, med andra traditioner, religioner, kulturer och annan miljö. Vi anser att den kvalitativa ansatsen har varit fördelaktig för vår studie, då vi fått möjlighet att ta del av detaljer som bidragit till att förstå kontexten för det sociala arbetet. Det vill säga faktorer som påverkar det sociala arbetet på Sri Lanka. En annan fördel som kan ses med kvalitativa undersökningar är att processen är flexibel och medför att forskningsdesignen kan anpassas efter det som sker under fältarbetet (Ahne &

Svensson, 2011). Vi upptäckte under fältarbetets början att vi behövde göra en del förändringar i insamlingen av empiri för att få mer och utförligare information. Detta innebar att vi gjorde mindre rekonstrueringar av vår intervjuguide samt kompletterade intervjuerna med en vinjett. Flexibiliteten som finns i kvalitativa undersökningar ansåg vi därför var en fördel för vårt fältarbete.

Eftersom vår studie har utgångspunkt i fyra socialarbetares utsagor inom en organisation är vi medvetna om att det finns en svårighet vad gäller generalisering av studiens resultat. Enligt Bryman (2011) är intervjupersonerna inte representativa för en hel population och kritiker menar att det är omöjligt att generalisera resultaten till andra miljöer. Resultatet ska istället generaliseras i relation till den kvalitet som de teoretiska slutsatserna ger. En vidare begränsning som kan ses med vår studie är att det finns en risk för subjektivitet, då våra uppfattningar om betydelsefulla teman samt vår förförståelse kan ha påverkat de resultat som framkom. Resultaten kan, framförallt i kvalitativa undersökningar, bli subjektiva då studien bygger på forskarens egna tolkningar om vad som är viktigt (Bryman, 2011). Vi hade redan innan intervjuerna påbörjades fördjupat våra kunskaper om professionsteori och olika begrepp. Denna förförståelse kan ha påverkat vår objektivitet och begränsat den, vidare kan det ha påverkat vårt kunskapssökande, att vi sökte viss kunskap om professionsteorier. Under våra intervjuer fanns en medvetenhet om att vi påverkade respondenterna och att de påverkade oss som intervjuare. Exempelvis kan intervjupersonerna gett oss de svar som de tror att vi vill ha. Vi kan också under intervjutillfällena ställt ledande frågor eller frågor som leder in på vissa spår som vi ville ha svar på i vår studie. Att intervjuaren och intervjupersonen påverkar varandra är dock i grunden ofrånkomligt i kvalitativ forskning (Aspers 2011). Vi ansåg att då det är ofrånkomligt att inte påverka respondenterna var det betydelsefullt för oss att känna till denna begränsning.

3.7 Tillförlitlighet

Bryman (2011) hänvisar till Guba och Lincoln (1985; 1994) som menar att en direkt tillämpning av reliabilitet och validitet i kvalitativa undersökningar är osäker då kriterierna för dessa begrepp förutsätter möjligheten att komma fram till en enda och definitiv bild av den sociala verkligheten. Pålitlighet kan ses som ett motsvarande begrepp till reliabilitet. Detta uppnås genom ett granskande synsätt i alla olika faser i forskningsprocessen. För att vi skulle uppnå så hög reliabilitet i vår undersökning som möjligt har vi tagit hjälp av vår handledare

som har granskat de olika faserna i uppsatsskrivandet. En motsvarighet till validitet kan i kvalitativa undersökningar vara den trovärdighet som studien ger (ibid.). Under intervjuerna användes bandspelare, vi spelade in och transkriberade intervjuerna som ett verktyg för att öka studiens trovärdighet samt för att få kunskap om vad som sades och hur det sades. För att uppfylla kravet om transparens i vår undersökning har vi i detalj beskrivit våra led i forskningsprocessen. Vi har förklarat tillvägagångssätt i urvalsprocess, intervjuer, kodning, analys m.m.

3.8 Etiska överväganden

Forskning är betydande för individers och samhällets utveckling. Dock måste kravet om forskning vägas mot kravet om att skydda individer. Individer får inte utsättas för psykiska och fysiska skador eller kränkningar (Vetenskapsrådet 2002). För att skydda våra respondenter har vi i vår studie utgått ifrån forskningsetiska principer. Individskyddskravet kan delas upp i olika etiska principer som alla forskare måste ta hänsyn till. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren har ett ansvar att informera vad studien handlar om och vilka villkor som föreligger kring deltagandet i studien (ibid.). Vi fick den första kontakten med våra intervjupersoner vid intervjutillfällena. Vid dessa samtal presenterade vi oss och informerade respondenterna om syftet med vår studie och vad den skulle innehålla. Vidare underrättade vi intervjupersonerna att deras deltagande i studien är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan när som helst under processen och att deras uppgifter endast skulle användas i studiens ändamål. Den andra principen, samtyckeskravet, handlar om att uppgiftslämnarna i studien själva bestämmer över sitt deltagande (Vetenskapsrådet 2002). Vi tydliggjorde för våra respondenter att de medverkade i studien på egen vilja med rätt att upphäva sitt deltagande och under egna villkor, det vill säga att de hade frihet att svara på dem frågorna de ville besvara. Konfidentialitetskravet betonar vikten av att uppgifter och information som framkommer i studien behandlas konfidentiellt (ibid.). Innan intervjun började angav vi att studien skulle avidentifieras för att deltagarna och organisationen skulle garanteras anonymitet och skyddas. Organisationen vi besökte har vi beskrivit i den mån att det inte utgör någon risk för igenkännande. Den fjärde principen tog vi hänsyn till genom att det material som framkom i intervjuerna enbart användes i studien.

Vid våra intervjuer med socialarbetarna använde vi en tolk som arbetade i organisationen. Tolken arbetar i en annan avdelning i verksamheten och har goda språkkunskaper i engelska och tamil. Tolken användes vid behov i intervjuerna eftersom intervjupersonerna kunde lite engelska men kände sig mer trygga med att uttrycka sig på tamil, deras egna språk. Utan tolk hade det blivit svårare att utföra intervjuerna eftersom det utgjorde ett hinder att vi inte kunde kommunicera på samma språk i någon högre utsträckning. Vi upplevde även att respondenterna kände sig trygga med att kunna formulera sig på tamil. Dock var vi medvetna om att det kan utgöra ett problem när frågor och svar översätts från engelska till tamil och tvärtom. Att varken vi eller intervjupersonerna hade engelska som första språk kan också utgöra en risk. Vi var medvetna om att det fanns en risk för missuppfattningar mellan oss och tolken, tolken och intervjupersonerna samt mellan oss och intervjupersonerna då kommunikationen fördes på engelska. Det kan också vara en svårighet att översätta materialet från engelska till svenska, då ord kan få en annan innebörd när de översätts till ett annat språk.

4 Resultatredovisning och Analys

I denna del av uppsatsen kommer vårt insamlade material att presenteras genom att sätta in det i det teoretiska sammanhang som valts ut. Vi kommer att exemplifiera och tydliggöra det som framkommit i intervjumaterialet för att sedan analysera och kommentera detta genom att använda teori och tidigare forskning. Upplägget i analysdelen är att de krav som vi har tagit upp för ett professionellt socialt arbete kommer att analyseras utifrån empirin. Kraven för ett professionellt arbete enligt den teoretiska modell som konstruerades i teoriavsnittet är akademisk utbildning, teorier och vetenskapsbaserade metoder. Vi ämnar att i följande del besvara om och i vilken utsträckning lankesiska socialarbetare arbetar professionellt, och om inte vad det sociala arbetet på Sri Lanka annars kännetecknas av.

4.1 Utbildning och kompetenshöjande

Samtliga av våra respondenter har grundskoleutbildning. På Sri Lanka kallas denna för *Ordinary level* och innebär att de studerar från 5-6 års ålder till 15-16 års ålder. I utbildningen ingår ämnen som tamil, engelska, religion, samhällsvetenskap, geografi, naturkunskap, biologi, bild samt hälsa. Utöver ordinary level utbildningen har alla intervjupersoner genom organisationen fått *trainings*, kurser med olika fokuseringsområden. Ett exempel är en kurs som handlar om child abuse och hur socialarbetarna kan upptäcka övergrepp mot barn. Ett annat exempel är att socialarbetarna har deltagit i en kurs om inlärningsmetoder (*teaching methods*) som handlar om hur de kan arbeta med barn som har inlärningssvårigheter. Kursen innehöll moment som var baserade på mer praktiskt arbete såsom inlärninng via bilder, grupparbete samt hur de kan framställa en mer praktisk curriculum för barn som har svårt att lära sig saker.

I våra intervjuer framkommer det att socialarbetarna har en grundskoleutbildning, där de fått mer grundläggande kunskaper i allmänna ämnen. Denna utbildningsnivå anses inte vara tillräcklig för att benämna det sociala arbete som professionellt, då detta kräver en akademisk utbildning. Professionellt socialt arbete karakteriseras av en lång utbildning som oftast utförs på högskola eller universitet (Brante, 2009; Evetts, 2003; Grimen, 2008). Vidare har socialarbetarna inte fått någon specialiserad kunskap inom socialt arbete genom sin grundskoleutbildning, eftersom deras utbildning är inriktad mot andra ämnen som inte berör socialt arbete. Johnsson och Lindgren (1999) menar att den professionelles utbildning grundas

på ett vetenskapligt synsätt. Utifrån detta resonemang är inte socialarbetarna professionella, då deras utbildning inte grundas på någon forskning och vetenskap som fokuserar på socialt arbete. Det går att fastställa att den utbildning som socialarbetarna har inte är tillräcklig för att kalla det ett professionellt socialt arbete utifrån utbildningskriteriet. Det är även möjligt att konstatera att en utbildning på akademisk nivå inom socialt arbete inte är ett krav på Sri Lanka för att arbeta som socialarbetare.

En av socialarbetarna säger i sin intervju att hon har nytta av sin utbildning och de kunskaper som hon tillägnat sig genom sin grundutbildning, eftersom hon har studerat samma som hon själv nu lär ut. Hon anser att hennes grundutbildning är tillräcklig för att undervisa barnen, dock framhäver alla våra respondenter att de inte endast arbetar med undervisning. De menar att deras arbete i allra högsta grad är socialt arbete, i bemärkelsen att de arbetar med barn i extremt utsatta och komplexa situationer. Tre socialarbetare menar att de vill ha mer utbildning och fördjupade kunskaper. De av våra intervjupersoner med längst erfarenhet av arbete med utsatta barn uppger följande:

I feel it's good to have more training. Those who come here are children who can't catch up work, they are not very clever. If I get training on how to help them more efficiently, they can catch up with their studies. (Shanti- socialarbetare).

To do the job that I'm doing here it's enough. But not enough in the long run, I need to do more. Because it's not only computer, I'm not only a computer teacher. (Minrada- socialarbetare).

Utifrån citaten ovan går att uttyda en önskan om att erhålla mer kunskap om hur det går att hjälpa barnen mer effektivt i skolarbetet och kunskap om de sociala delarna som är nödvändiga i deras arbete. Socialarbetarna uttrycker i citaten att de vill ha mer kunskaper som kan vägleda och hjälpa dem i det praktiska arbetet, kunskaper som de menar att de kan få genom kurser. Svensson et al. (2008) skriver att kunskaper som fås via utbildning och som expanderas genom vidareutbildningar och kortare utbildningar är ett krav för professionalisering. Genom att socialarbetarna gått kurser kan detta ses som ett professionaliseringssträvande, då de får fördjupade kunskaper som inriktas på de komplexa situationer som de handskas med. Å ena sidan kan ses att socialarbetarna inte utövar något professionellt socialt arbete i den meningen att de själva önskar mer utbildning och kunskaper för att utföra sitt arbete. Å andra sidan kan ifrågasättas om det någon gång som professionell går att bli fullärd. Den professionelle som har lång, akademisk utbildning och som har gått vidareutbildningar kan ändå aldrig se sig själv som färdig. Med utgångspunkt i denna aspekt

är det svårt att kategorisera våra respondenter som icke professionella utifrån det faktum att de önskar mer kunskap som kan vägleda och vara till hjälp i det praktiska arbetet.

4.2 Arbete efter vetenskapliga metoder och teorier

Metoder och teorier är närliggande begrepp och benämns ibland beteckna samma fenomen och vissa författare använder begreppen synonymt. Då en åtskillnad görs menas att metoder utarbetas ur teorier (Bergmark & Lundström, 2006). Eftersom metoder och teorier hänger samman kommer därmed fokus inte att ligga på att försöka urskilja vad som är metoder och vad som är teorier, utan det som är centralt är att undersöka om socialarbetarna tillämpar metoder och teorier i sitt praktiska arbete.

Under intervjuerna framkommer det att två av respondenterna har olika tillvägagångssätt kring hur de arbetar med barn som har inlärningssvårigheter.

First I write on top of the book and ask them (the children) to write it down. I also write on the black board and then gets the children to write on the black board. That's not very smooth but somehow they catch up. (Amanthi- socialarbetare).

I'm using a lot of pictures, games and questions in order to help them understand. Like filling the blanks or match, like do this match with the other [...] I give letters for them to make words. I give them separate letters and then options to create words, using those letters. (Shanti- socialarbetare).

Utifrån citaten ovan framgår att båda socialarbetarna använder två skilda strategier för att hantera samma slags problematik. Det finns inga direkta ramar för hur dessa svårigheter ska lösas eller hur denna typ av arbete ska ske, utan socialarbetarna använder sina egna tillvägagångssätt som de menar fungerar. Det som framkommer i ovanstående citat är att socialarbetarna inte kan förklara eller motivera hur de vet att tillvägagångssätten fungerar. Vidare förklarar en av våra respondenter att hon inte har några särskilda metoder över hur hon arbetar med barn med inlärningssvårigheter, då vissa barn inte går att hjälpa eftersom de inte tar in lärdomarna utan glömmer lika fort igen. Hon fokuserar istället på att ge dessa barn grundläggande förutsättningar för att klara vardagen, på att ge barnen läs- och skrivkunskaper för att klara vardagliga situationer som till exempel läsa busstidtabeller eller att veta värdet av pengar. De två socialarbetarna i citaten ovan använder tillvägagångssätt som de menar hjälper barnen, trots detta resonerar en socialarbetare annorlunda. En slutsats som kan redogöras för är att om det existerar uttalade metoder bör alla socialarbetare arbeta efter dessa, vilket inte är

fallet för våra intervjupersoner. En socialarbetare menar att hon tycker det är svårt att ha specifika metoder att handla efter.

We have meetings and then we decide every situation, what is happening and are there developments, and according to that we change our strategies. Because what we have in a couple of months will not work and then we have to form another one [...] Every day we get different challenges. Every day, situations are different. What we establish or say we would do two months ago doesn't work today because that problem has vanished and something else has started. (Amanthi- socialarbetare).

I citatet säger socialarbetaren att de har möten där de bestämmer hur de ska hantera situationer som uppstår med barnen. Då alla situationer som de handskas med är komplexa och annorlunda, så går det inte enligt henne, att applicera metoder som är användbara. Hon menar att metoder därför inte har någon större funktion eftersom nya tillvägagångssätt måste konstrueras för att lösa alla olika situationer. Bergmark och Lundström (2006) framhåller att metoder i socialt arbete är systematiska, att de är strukturerade på ett reproducerbart sätt. Ovanstående citat visar att metoderna inte är systematiska eftersom socialarbetaren menar att det inte går att ha en metod på samma typ av problematik, utan de måste hela tiden hitta nya lösningar. En slutsats som kan dras är om socialarbetarnas metoder tillämpats systematiskt borde samma strategi kunna appliceras på nya liknande situationer, då de sedan tidigare vet att dessa strategier fungerat på andra barn med samma svårigheter. Detta är inte fallet då socialarbetarna ger uttryck för att använda olika tillvägagångssätt vid samma slags problematik. Det går även att vända på resonemanget och framhålla vikten av att socialarbetarna kan se och hantera specifika fall på olika sätt. Genom att socialarbetarna hittar och tillämpar olika lösningar på dessa situationer innebär det att de kan agera i ögonblicket och vara flexibla, vilket är något som är betydelsefullt i socialt arbete.

Vidare kräver metoder i socialt arbete ändamålsenlighet, de ska vara effektiva utifrån uppsatta mål (Bergmark & Lundström, 2006). Det är svårt att uttyda att socialarbetarna arbetar ändamålsenligt, då de inte arbetar efter samma strategier och metoder i det praktiska arbetet. För att deras arbete ska ses som professionellt borde det arbetssätt som är mest effektivt, den metod som ger bäst resultat ligga till grund för deras arbete med barnen. Syftet med detta resonemang är inte att påstå att socialarbetarnas metoder inte är effektiva, de menar motsatsen att metoderna fungerar. Poängen är att de inte arbetar ändamålsenligt efter samma, uttalade tillvägagångssätt. En annan diskussion som kan föras kring ändamålsenlighet är hur socialarbetarna uppper att de arbetar utifrån de mål som de har satt upp för sitt arbete.

My goal is to help the children to study, but those who are really behind, my goal is to also bring them to the same level. (Amanthi- socialarbetare).

My goal for the children who come to my class is for them to learn to read. So before the end of this term or the end of this semester I want all the children to be able to read, to start read. (Shanti- socialarbetare).

De mål som tas upp av socialarbetarna ovan är relativt vaga, att lära barnen att läsa eller att hjälpa dem studera är diffusa mål, de är odefinierade. Utan närmare precisering kan det bli svårt att bedöma vad det innebär att kunna läsa eller att komma ifatt i skolarbetet. Vilket vidare kan medföra att målen blir svåra att uppnå och det blir svårt att arbeta ändamålsenligt. En tolkning är att om målen är vaga kan det vara svårt att applicera metoder som ska uppnå dessa mål, det kan vara svårt för socialarbetarna att veta hur de ska gå tillväga när målsättningen är oklar. Ingen av socialarbetarna nämner något om hur de ska uppnå dessa mål eller vilka delmål som finns. Detta kan innebära att det blir svårare för socialarbetarna att strukturera och organisera sitt arbete. Å ena sidan kan ses att socialarbetarna arbetar ändamålsenligt i den meningen att de satt upp mål, att barnen ska lära sig läsa och att alla barn ska följa med i studietakten. Å andra sidan är målen vaga och diffusa och det finns inga direkta delmål eller individuella mål vilket gör det svårt att argumentera för att metoden är effektiv.

Det tredje kriteriet som Bergmark och Lundström (2006) tar upp handlar om planering, att metoder kräver planering som följer ett visst mönster som både kan bestämmas i detalj eller mer öppet. Två av intervjupersonerna berättar följande om och hur de planerar sitt arbete:

I plan before every semester, we have three terms so I plan my work from term to term. (Neja- socialarbetare).

We are doing curriculums at three terms, and plan after that. We will see at the curriculum what we are going to do tomorrow. I prepare for a whole month and then details like week by week I will prepare, like next week I do this and the week after I will do this. In the beginning of the term I give X (föreståndaren) everything that is included, like schedule, planned out for each week. (Amanthi- socialarbetare).

I citaten ovan uppger socialarbetarna att de planerar sitt arbete från termin till termin genom att göra curriculums, läroplaner. I första citatet är det svårt att uttyda om socialarbetaren har någon detaljerad planering, medan socialarbetaren i andra citatet har i detalj, vecka för vecka, ett schema som hon följer. En slutsats som kan dras är att socialarbetarna använder arbetsformer som ingår i ett visst mönster eftersom de gör curriculums inför varje terminsstart

och att detta är en form av mall som de tillämpar i sitt arbete. Socialarbetarna planerar därmed sitt arbete, somliga mer i detalj och andra mer öppet.

Genom citaten och resonemangen ovan kan konstateras att socialarbetarnas metoder eller tillvägagångssätt inte uppfyller de kriterier för vad metoder i socialt arbete ska innehålla. Om det finns en metod som är effektiv, reproducerbar och med tydlig struktur vars arbetsmoment ska ingå i ett visst mönster borde det ha framgått i vårt intervjumaterial att alla socialarbetare organiserar sitt arbete efter dessa. Vissa av dessa kriterier kan ses som inslag i socialarbetarnas arbete och tillvägagångssätt, men inte alla. Således framkommer att de metoder som socialarbetarna använder i sitt arbete inte uppfyller de krav som ställs för professionellt arbete.

Hellberg (1991) menar att den kunskapsform som ofta utgör grunden för och som har en stark ställning inom det professionella sociala arbete är den teoretiska kunskapen, där teorier, forskning och vetenskap ingår. Våra respondenter lyfter varken fram teorier, teoretiska kunskaper eller någon forskning som grund till varför de agerar som de gör, det framkommer inte några teoretiska resonemang. Socialarbetarna framhåller snarare att de arbetar efter sina egna tillvägagångssätt, tillvägagångssätt som de vet fungerar genom deras tidigare erfarenheter och yrkeskunskaper i arbetet med barnen.

4.3 Kunskap som vägleder arbetet

I våra intervjuer framkommer att det existerar olika former av kunskap som ligger till grund för det praktiska arbete som socialarbetarna utövar. Två socialarbetare uttrycker det följande:

When there is a problem I sense what's need to be done. Like problems are different from day to day, so when the time comes I know what needs to be done [...] with experience I know, what need to be done and how to handle it. (Minrada- socialarbetare).

Most of the time we take from experiences, how it happend with the first one (similair cases). But in certain cases you can't, you can't apply the same thing. (Amanthi- socialarbetare).

Citaten från dessa socialarbetare bygger på att problem och situationer som uppstår hanteras genom yrkeskunskap, den kunskap som tillägnats genom yrket. I första citatet kan uttydas att socialarbetaren grundar sina handlingar på tidigare erfarenheter, att hon genom att ha arbetat med utsatta barn under så många år vet vad som ska göras och hur. Det blir även tydligt att dessa kunskaper är svåra att sätta ord på, då hon bara *vet* vad som ska göras när svåra situationer uppstår. Detta belägger även Eliasson-Lappalainen (2006) som menar att denna

form av kunskap innehåller färdigheter som är svåruttalade men som ändå tycks fungera. I det andra citatet blir det uppenbart att socialarbetaren pratar om erfarenhetsbaserad kunskap. Detta då hon redogör för att i många fall försöker hon applicera vad hon tidigare gjort i ett liknande fall, på den situation hon nu måste hantera.

En annan slags kunskap, som kan placeras i kategorin erfarenhetsbaserad, har också observerats i intervjuerna.

From my younger days I have learn about the love of God so I want others, especially this children who don't have much, to know how much God loves them. God use me for them to see that. (Shanthi- socialarbetare).

God have to help us. God have to help teachers because of what I know the things I have studied is not very helpful. Because everyday the situation is different, so what you apply today won't work tomorrow. (Föreståndare för organisationen).

Dessa två citat visar att socialarbetarnas tro till Gud hjälper dem. I det första citatet säger socialarbetaren att Gud använder henne för att visa barnen att de är älskade. Hon lärde sig Guds kärlek och vill nu lära den vidare till barnen. Det är genom kärleken till Gud som hon vet vad hon ska göra. Även föreståndaren beskriver Gud som en vägledare, då hon anser att den utbildning som hon läst inte är tillräcklig i detta sammanhang, utan det behövs annan kunskap för att kunna hantera arbetet. Med utgångspunkt i vad som framgår ur citaten kan en individuell kunskap som är baserad på lokala och kulturella traditioner spåras. Enligt Gray (2005) organiseras socialt arbete i olika länder utifrån bland annat lokala och kulturella sammanhang. Dessa kunskaper menar hon är av vikt i det sociala arbetet i det land där det utövas. Utifrån den kontext som socialarbetarna är verksamma inom är Gud betydelsefull. Den kunskap som Gud tillför dem, menar socialarbetarna hjälper dem att veta hur de ska hjälpa barnen. Gud hjälper dem och vägleder dem, det är genom bland annat religionen som socialarbetarna vet vad dem ska göra.

Gray (2005) menar delvis att det sociala arbetet är format av värderingar som förhåller sig till lokal och kulturell kontext. Nedan exemplifieras vad en av våra respondenter grundar sitt beslut på gällande det fall (se bilaga 3) vi presenterade vid intervjutillfället:

I will concentrate on the children and do counselling for them. I will tell them to not act like their parents [...] If they don't behave like their parents they can have a better social standing. If they get an education and don't behave like their parents they will also have a better chance at life. (Amanthi- socialarbetare).

Socialarbetaren i citatet menar att hon baserar sitt beslut och agerar utifrån kännedomen om att det är viktigt att skaffa sig en utbildning som kan ge bättre förutsättningar i livet. Genom utbildning och att barnen inte uppför sig som sina föräldrar kan de få en bättre social ställning. Lokala värderingar och kunskaper är här styrande för socialarbetarens beslut, då utbildning enligt henne ger förutsättningar att lyckas i livet. I andra länder råder andra värderingar som måste förstås utifrån det specifika landets kontext. Pawar och Tsui (2012) menar att olika länder har sitt egna sociala arbete, där nationella kulturer och traditioner är betydande. Detta medför att lokala kunskaper kan vara mer verkningsfulla i landets kontext. Socialarbetaren lyfter i detta citat fram värderingar som är betydande för Sri Lanka, den kontext hon befinner sig i.

Eliasson-Lappalainen (2006) menar att det finns olika vägar till hur kunskap tillägnas. Tidigare har socialarbetarnas individuella kunskap belysts, både den erfarenhetsbaserade, lokalbaserade och kulturspecifika. Även annan kunskap som socialarbetarna vägleds av kan spåras i intervjuerna. En av våra respondenter berättar om en av hennes elever som har stora problem i skolan. Denna flicka har allvarliga inlärningssvårigheter och hamnade alltid i bråk. Vår respondent berättar att hon tog flickan separat, gav henne individuell uppmärksamhet och undervisade henne enskilt. Detta har resulterat i att flickan numera har kommit ifatt de andra barnen i skolarbetet och att det går bättre för henne. På frågan varför hon handlade genom att undervisa flickan enskilt svarade hon:

I learned it here, at the training I had at X last year. I was taught in the training that in normal schools that's what happens, if one student is lagging behind the teacher will take that person separately and helps her or him. (Neja- socialarbetare).

Av citat framgår att socialarbetaren tillämpar kunskap i sitt praktiska arbete med barnen som förvärvats genom kurser som hon läst. Payne (2005) menar att teoretiska kunskaper bidrar till förståelse av det praktiska arbetet och ämnar vara till vägledning för detta. I enlighet med Payne framhåller socialarbetaren att teoretiska kunskaper vägleder henne i det praktiska arbetet, om det går att benämna de kunskaper som socialarbetaren förvärvade genom kursen som teoretiska.

4.4 Handlingsutrymme utifrån kunskapsbas

Handlingsutrymme framhålls som en central grundsten i professionellt socialt arbete. Hellberg (1991) menar att både vetenskapliga och erfarenhetsbaserade kunskaper är betydelsefullt för utövandet av handlingsutrymme. Liljegren och Parding (2010) framhåller

att handlingsutrymme är betydande för det professionella sociala arbetet, då begreppet syftar till val och beslut som måste tas i arbetet. Vi kommer i följande del diskutera vad det är för typ av handlingsutrymme våra respondenter menar att de har och hur det används.

Samtliga av våra respondenter upplever att de har en stor frihet att utforma sitt arbete med barnen själva, att de på egen hand kan ta beslut och val. Med detta menar en socialarbetare att hon kan anpassa sitt arbete efter barnens individuella kunskaper och hur de befinner sig utbildningsmässigt. Om ett barn har svårt för skolan kan barnet få extra och anpassad hjälp. De barn som har bra resultat i skolan kan istället få utmaningar och därmed utvecklas ännu mer. Två socialarbetare menar att de har frihet att utforma sitt arbete genom att göra lektionerna roliga, såsom att undervisa ute i naturen. Våra intervjupersoner uppger att de fattar somliga beslut själva, men behöver ibland hjälp av föreståndaren.

When the children are very naughty and uncontrollable I'll tell them that until you behave I will not talk to you. Sometimes the situation improve because they feel sad and behave themselves. That's a decision I make on my own and put into practice [...] When big children, the older boys or girls, fight I come to X. (Amanthi- socialarbetare).

I make some decisions, like what is best for the children for that day. What needs to be done on that day, I decide [...] When a child is like really sick, I come to X and ask if the child should be taken home or if we're going to buy some medicine for him or her or that the child to the doctor. Decisions like that I need help with. (Shanthi- socialarbetare).

When children who don't have birth certificates I make decisions about going to the governmental offices and find out how to get these for them [...] I go to X and talk to her when children can't concentrate in school and we need to talk to the parents about it. When children move from place to place and have problems to follow up studies. (Minrada- socialarbetare).

Ur citaten framgår att socialarbetarna tar dagliga beslut som rör deras egna "områden" själva, beslut som krävs för att undervisningen ska fungera. Beslut som mer hamnar utanför det som sker i klassrummet, som när barnen slåss, när ett barn inte mår bra eller när de behöver prata med föräldrarna, anser socialarbetarna att de behöver ta hjälp av föreståndaren för att veta vad som bör göras. Genom citaten är det svårt att ge någon klar definition över vilka beslut som socialarbetarna själva tar, och vilka beslut som föreståndaren hjälper till med. Det som dock blir tydligt är däremot att föreståndaren har inflytande över deras arbete, eftersom alla våra respondenter ofta tar hjälp av föreståndaren när de inte vet hur de ska hantera situationer. Hellberg (1991) menar att handlingsutrymmeskravet innebär att besluta och handla utifrån sitt eget omdöme och utan någon annans kontroll. Utifrån detta resonemang kan involverandet från föreståndarens sida i socialarbetarnas handlingsutrymme diskuteras. En förklaring kan vara att socialarbetarna känner att de inte har resurser nog att klara av situationer, att de behöver rådfråga föreståndaren för att de

inte vet hur de ska hantera situationen. Ett annat möjligt scenario kan vara att föreståndaren vill ha kontroll över vad som händer i verksamheten, detta kan påverka hur socialarbetarna utnyttjar sitt handlingsutrymme. Det går inte att befästa anledningen till varför socialarbetarna vänder sig till föreståndaren då vissa beslut ska fattas, det som kan konstateras är att de använder sitt handlingsutrymme med viss osjälvständighet. Ett annat sätt att se på att socialarbetarna tar hjälp av föreståndaren är att det är vanligt inom socialt arbete att vissa beslut går igenom vissa uppsatta personer inom organisationen. Dessutom kan fallet vara att de utan lång erfarenhet av socialt arbete gärna vill ha en dialog med sin chef innan denne känner sig bekväm med att ta egna självständiga beslut.

Våra respondenter beskriver under intervjutillfällena hur de går tillväga och löser olika problem och situationer. Vid presentationen av vårt fall (se bilaga 3) förklarar socialarbetarna hur de vill lösa fallet.

I will talk to the children and see what at the time they need and help them with that. This is a place for the children, so I will concentrate more on the children. I think this is the way to handle it. (Minrada- socialarbetare).

I will take in the children and try to find them shoes first. And to find out their mental state, like how far they are mental down, emotional upset, I will assist that. I will make them feel loved and welcomed and try to find out what they need, their needs. I will find a way to keep them happy. (Neja- socialarbetare).

I will find out what happend and try to help them. I can find them clothes if they need. If they need cleaning we can give them a bath or something. If they are hungry we can feed them. And help them to study. (Shanti- socialarbetare).

I will concentrate on the children and do counselling for them [...] I will tell them to not follow the example of the parents. To study well, since you have an option to come here, a place here, to use that wisely, use it well. (Amanthi- socialarbetare).

Samtliga intervjupersoner menar att de fokuserar på att hjälpa barnen och handlar utifrån att tillgodose barnens grundläggande behov först. Enligt Svensson et al. (2008) utgör handlingsutrymme en möjlighet att agera utifrån egna val inom de ramar som är satta av organisationen. Socialarbetarna utövar sitt handlingsutrymme och gör val inom organisationens ramar, vilket kan tydliggöras genom hur Shanti uttrycker det "I will try to help them within the limitation of the organization, what I'm aloud through the organization to do". Socialarbetarna handlar och fokuserar på vad de kan göra för barnen, vilket är det enda organisationen har befogenhet att göra. Samtliga socialarbetare uppger att de inte kan göra något åt barnens hemsituation eller barnens föräldrar, att detta inte ingår inom ramarna för vad organisationen kan göra. Det som blir tydligt genom respondenternas svar är att det är

genom erfarenheter de vet vad de kan göra inom ramarna för organisationen. Vad de kan göra för barnen och vad de har för handlingsalternativ. Socialarbetarna har olika lång erfarenhet av att arbeta med utsatta barn och ge dessa en utbildning, genom dessa kunskaper som erövrats använder de sitt handlingsutrymme. Socialarbetarna vet genom sin erfarenhetsbaserade kunskapsbas vilka val och handlingsalternativ de kan agera utifrån.

Under intervjuerna framkommer det att våra respondenter har olika tankar och förhållningssätt kring hur de följer organisationens ramar och riktlinjer. Två av socialarbetarna uppger att det finns riktlinjer om hur de bör hantera och hjälpa barnen. Båda anser att det är lättare att utföra sitt arbete om det finns riktlinjer. En av socialarbetarna som anser att det är fördelaktigt med riktlinjer menar att det underlättar att arbeta innanför ramarna, eftersom det hjälper henne att inte bli distraherad av andra saker och fokusera på jobbet. Två respondenter menar istället att det underlättar att vara fri att utforma sitt arbete.

For me it's easier to not have a lot of frames to work after. With this children I think it's helpful to go at the way that they are going, and accordingly to prepare, on a day-to-day basis. (Minrada- socialarbetare).

There should be frames, framework to work after, but not too strict [...] I plan my work after what the children can do and what they can't do. (Shanti- socialarbetare).

Socialarbetarna i citaten ovan framhåller att det bör finnas en självständighet i arbetet med barnen, så att arbetet kan anpassas efter dem. Svensson et al. (2008) skriver att handlingsutrymmet både innebär en frihet och ett ansvar för socialarbetaren att styra och hantera det handlingsutrymme som utformas. Individer med olika erfarenheter kan ofta utnyttja och hantera sitt handlingsutrymme på olika sätt. Socialarbetarna som uttrycker sig i citaten ovan är de som arbetat längst inom organisationen. Utifrån detta kan en tolkning göras att deras erfarenhet av arbete med barn medför att de känner sig mer trygga att både ha en frihet och ett ansvar att använda sitt handlingsutrymme.

En annan aspekt som kan uttydas ur citaten ovan är att socialarbetarna reflekterar kring sitt handlingsutrymme. Detta då de anser att organisationens ramar och riktlinjer är utformade på ett sådant sätt att de själva kan styra över sitt arbete, att de tycker att detta är bra eftersom de menar att arbetet blir mer individanpassat. Genom detta menar socialarbetarna att de kan möta barnen där de är och anpassa sin undervisning efter barnens kunskaper. Johnsson och Lindgren (1999) belyser att vara professionell omfattar kunskapen att kunna reflektera över sitt handlingsutrymme. Det går att konstatera att socialarbetarna kan reflektera över sitt

handlingsutrymme och situationer utifrån erfarenhetsbaserad kunskap, kunskapen behöver inte vara professionell.

Det kan göras en åtskillnad mellan professionellt och erfarenhetsbaserat handlingsutrymme. Handlingsutrymme innebär normativt att handla efter det egna omdömet och en god bedömningsförmåga (Hellberg, 1991; Liljegren & Parding, 2010). Grundförutsättningen för att kunna använda handlingsutrymme i socialt arbete är att ha kunskap (ibid.). Vad som framkommer i vårt intervjumaterial och i citaten ovan är att den kunskapsbas som respondenterna utgår från i användandet av handlingsutrymmet är erfarenhetsbaserad. Oavsett om kunskapsbasen är professionell eller erfarenhetsbaserad kan socialarbetaren handla, agera och reflektera i sitt arbete, utefter sitt omdöme eller bedömningsförmåga. I likhet med Liljegren och Parding (2010) är kunskap en förutsättning för handlingsutrymme, men vilken kunskap kan diskuteras.

4.5 Sammanfattning

Syftet med vår uppsats var att undersöka i vilken utsträckning socialt arbete är professionellt i en informal security regime. Genom att ta del av lankesiska socialarbetares beskrivningar av sitt arbete har vi försökt ta reda på detta. I vår empiri framkom att våra respondenter inte har någon akademisk utbildning som de vilar sitt arbete mot. Situationer och problem som uppstår hanteras inte genom kunskaper de erhållit från utbildning, utan mer på tidigare erfarenheter. Utifrån detta är socialarbetarnas arbete inte professionellt, eftersom professionellt arbete kräver lång, högre utbildning som innehåller specifik, abstrakt kunskap.

Vidare arbetar intervjupersonerna utifrån egna tillvägagångssätt, som de sedan tidigare vet fungerar i arbetet med utsatta barn. För att arbetet ska kunna professionaliseras behövs metoder, och i de flesta definitioner av metodbegreppet ingår tre kriterier, systematik, ändamålsenlighet och planering. Då socialarbetarna inte medvetet arbetar efter metoder som är systematiska, ändamålsenliga och planerade, utan arbetar efter individuella tillvägagångssätt är inte arbetet professionellt utifrån vetenskapliga metoder. Vårt intervjumaterial visar att socialarbetarna inte vägleds av teorier och teoretiska kunskaper i sitt arbete, utan främst handlar och agerar utifrån erfarenhetsbaserade, lokalbaserade och kulturspecifika kunskaper. Teorier och vetenskap är en av utgångspunkterna i professionaliseringen av socialt arbete, därav bedrivs det sociala arbetet inte professionellt.

Vad som även kan ses i våra respondenters utsagor är att den kunskapsbas som de utgår från i användandet av handlingsutrymmet är erfarenhetsbaserad. En central aspekt för utövandet av professionellt socialt arbete är handlingsutrymme och att detta används genom professionell kunskap. Dock framkom i vårt material att socialarbetarna använder sig av erfarenhetsbaserade kunskaper. Då handlar det om ett annat slags handlingsutrymme än det som bygger på professionell kunskap. För att återkoppla till vårt syfte visar vår empiri att det sociala arbetet i en informal security regime inte bedrivs professionellt utifrån vår definition av vad professionellt socialt arbete är.

5 Slutdiskussion

5.1 Avslutande diskussion

Det som vi kommit fram till i vår undersökning är att de lankesiska socialarbetarna inte arbetar professionellt, utan i större utsträckning baserar sitt arbete på erfarenheter och lokalbaserade och kulturspecifika kunskaper. Det går att se samband mellan det resultat som vi kom fram i vår studie och den debatt om *globalisering* och *indigenisation* i socialt arbete som enligt Gray (2005) pågått under många år och som fortfarande fortskrider. Debatten rör det sociala arbetets globala spridning, en globalisering av teorier och metoder i socialt arbete, att det ska finnas ett slags socialt arbete världen över. Detta sociala arbete ska då ha sina rötter i det professionella sociala arbetet som det bedrivs i Väst. I kontrast till detta lyfts *indigenisation* fram i socialt arbete, där bevarandet av det nationella, kulturella och lokala sociala arbetet uppmärksammas som viktiga förutsättningar för att det sociala arbetet ska kunna globaliseras.

Den nya globala definitionen av socialt arbete som föreslagits av IFSW erkänner att socialt arbete inte endast vägleds av västerländska teorier, utan även av inhemska kunskaper. Ur det kolonialistiska arvet kan tydas att västerländska teorier och kunskaper har dominerat och fått en ledande ställning i det sociala arbetet, medan inhemska kunskaper inte alls har tillskrivits samma värde. Den föreslagna definitionen försöker att bromsa och vända denna process genom att lyfta fram att ursprungsbefolkningarna i respektive land och region bär på egna värderingar, sätt att veta, sätt att överföra kunskaper och har gjort ovärderliga insatser för vetenskapen. Det handlar därför om att lyssna och lära av ursprungsbefolkningen runt om i världen, kunskaper inom socialt arbete kan på så sätt inte bara praktiseras i lokala miljöer utan även internationellt.

Det kan finnas svårigheter med att bedriva samma sociala arbete överallt eftersom vetenskapliga metoder och teorier inte tar hänsyn till andra kontexter än det de härstammar ur. Metoder och teorier som skapats i ett sammanhang där vissa värderingar och normer är dominerande, kan vara mindre verkningsfulla i ett annat sammanhang med helt andra värderingar och normer. Då är det mer betydelsefullt att det sociala arbetet tar hänsyn till kulturella, lokala, ekonomiska och politiska förutsättningar för att det ska hjälpa och stödja människor. Genom att professionalisera det sociala arbetet utifrån standardiserade metoder

och modeller, skulle det försvåra att möta lokala behov. Metoderna måste vara relevanta i lokala kontexter.

Inom professionsforskningen framgår att den professionelle yrkesutövaren använder sig av teoretiska kunskaper som vägleder det praktiska arbetet. I vår studie visade det sig att det är erfarenhetsmässiga, lokalbaserade och kulturspecifika kunskaper som är vägledande för socialarbetarna. Det är med hjälp av dessa kunskaper som de baserar sina handlingar och beslut på. En anledning till att socialarbetarna i en sådan välfärdsregim inte bedriver sitt arbete professionellt utifrån kriteriet teoretisk kunskap kan vara bristen på systematisk forskning och att kunna förmedla dessa publikationer som leder till svårigheter att sprida praktisk kunskap med evidens. Med andra ord finns det hinder för spridningen av forskning som kan vara till hjälp i det praktiska sociala arbetet. Detta är dels en förklaring till varför det är svårt att utöva det sociala arbetet professionellt i en informal insecurity regime.

Det går också att förklara frånvaron av det professionella sociala arbetet genom det faktum att socialarbetarna på Sri Lanka inte känner till det sociala arbetet som det bedrivs i Väst. Det är betydelsefullt här att poängtera att socialarbetarna inte aktivt tar ställning i den politiska debatten, att de gör motstånd till det västerländska professionella sociala arbetet. Fallet är mer som så att socialarbetarna inte är medvetna om de professionella metoder, teorier och modeller som ligger till grund för arbetet. De arbetar efter det tillvägagångssätt som de alltid arbetat efter och som de vet fungerar.

5.2 Egna reflektioner

Under uppsatsprocessens gång har många olika tankar väckts kring internationellt socialt arbete. Vi visste redan innan uppsatsen att det finns stora variationer kring det sociala arbetet runt om i världen, samtidigt som yrkeskategorin har gemensamma arbetsuppgifter: att lösa sociala problem. Då det finns stora skillnader i till exempel vem som räknas till socialarbetare, vilka teorier och metoder som används, vilken utbildning som socialarbetaren har, vad socialt arbete är och så vidare, är frågan om vi ens kan jämföra det sociala arbetet? Det förekommer diskussioner om hur socialt arbete skulle kunna göras enhetligt och globaliseras, men hur ska detta gå till när det sociala arbetets kontexter är så skilda?

Det finns olika sorters kunskaper som utgör grunden för utövandet av socialt arbete. En

intressant aspekt är om det går att överföra kunskap från ett land till ett annat land, då kunskapsanvändandet ser olika ut i olika delar av världen. Den kunskap som används i olika länder kan sättas i relation till landets kontext. Det sociala arbetet styrs av historiska och ekonomiska faktorer, traditioner, kulturer, sociala förutsättningar med mera. Är det då möjligt att överföra det professionella sociala arbetet till lokal kontext? Är det ens önskvärt att implementera det? Det sociala arbetet som vi undersökte kanske inte kan kallas professionellt, men det är ett fungerande, effektivt och hjälpande socialt arbete.

En vidare tanke som är betydelsefull att reflektera kring är huruvida de kunskaper som olika länder har faktiskt tas tillvara på i utvecklandet av socialt arbete. Vi borde kunna lära av varandra och dessa inhemska, kulturella och lokala kunskaper. Kanske hade hjälpanDET nått ut till fler om detta var fallet?

Vi anser även att det hade varit intressant att genomföra vår studie i andra kontexter där socialt arbete bedrivs, antingen i andra länder eller i andra organisationer på Sri Lanka. Detta för att undersöka om det kan finnas samband med vår studie, och hur det professionella arbetet utförs där, eller om andra kunskapsformer kan observeras. Vi anser även att det hade varit intressant med vår studie som grund att undersöka om det kan finnas något sätt att implementera ett globalt, enhetligt socialt arbete som kan tillämpas i hela världen, oavsett kontext.

6 Referenser

Ahrne, G. & Svensson, P. (2011) "Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen". I Göran Ahrne & Peter Svensson, (red.): *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Aspers, P. (2011) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber AB.

Brante, T. (2009) "Vad är en profession? – Teoretiska ansatser och definitioner". *Vetenskap för profession*. Rapport 8, Borås: Högskolan i Borås, 15-34.

Bergmark, Å. & Lundström, T. (2006) "Metoder i socialt arbete - vad är det?". I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson & Hans Swärd, (red.): *Socialt Arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Dellgran, P. & Höjer, S. (2006) "Pluralism på gott och ont? Om forskningen och den akademiska kunskapsproduktionen i socialt arbete". I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson & Hans Swärd, (red.): *Socialt Arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Eliasson-Lappalainen, R. (2006) "Om olika vägar till kunskap". I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson & Hans Swärd, (red.): *Socialt Arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Eriksson-Zetterqvist, U. & Ahrne, G. (2011) "Intervjuer". I Göran Ahrne & Peter Svensson, (red.): *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Evetts, J. (2003) "The Sociological Analysis of Professionalism: Occupational Change in the Moderna World" *International Sociology*, 18, 2, 395-415.

Gray, M. (2005) "Dilemmas of international social work: paradoxical processes in indigenisation, universalism and imperialism" *International Journal of Social Welfare*, 14, 231-238.

Grimen, H. (2008) "Profesjon og kunnskap". I Anders Molander & Lars Inge Terum, (red.): *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hellberg, I. (1991) *Professionalisering och modernisering*. Stockholm: Arbetslivscentrum.

IFSW (2014) "Proposed Global Definition of Social Work" (elektronisk), <<http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>> (2014-06-10).

Johnsson, L. & Lindgren, H. (1999) "Yrkesroll och professionalitet". I Gunnar Bernler & Lilja Cajvert, (red.): *Psykosocialt arbete: idéer och metoder*. Stockholm: Natur och kultur.

Levin, C. (2008) "Att undersöka 'det sociala' - några ingångar". I Anna Meuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen & Katarina Jacobsson, (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

Liljegren, A. & Parding, K. (2010) "Ändrad styrning av välfärdsprofessioner – exemplet evidensbaserad i socialt arbete" *Socialvetenskaplig tidskrift*, 3-4, 270-288.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2006) "Socialt arbete i ett internationellt perspektiv". I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson & Hans Swärd, (red.): *Socialt Arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Molander, A. & Terum, L. (2008) "Profesjonsstudier - en introduksjon". I Anders Molander & Lars Inge Terum, (red.): *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Payne, M. (2005) *Modern social work theory*. Basingstoke: Palgrave Mcmillan.

Pawar, M. & Tsui, M. (2012) "Social Work in Southern and Eastern Asia". I Karen Lyon, Terry Hokenstad, Manohar Pawar, Nathalie Huegler & Nigel Hall, (red.): *The SAGE handbook of international social work*. London: Sage Publications Ltd.

Rennstam, J. Wästerfors, D. (2011) "Att analysera kvalitativt material". I Göran Ahrne & Peter Svensson, (red.): *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Smeby, J. (2008) "Profesjon og utdanning". I Anders Molander & Lars Inge Terum, (red.): *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Svensson G, L. (2011) "Inledning till studier av professioner och professionellt arbete" *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 4, 254-265.

Svensson, K. Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008) *Handlingsutrymme. Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.

Vetenskapsrådet (2002) "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk) <<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>> (2014-04-20).

Wood, G. & Gough, I. (2006) "A Comparative Welfare Regime Approach to Global Social Policy" *World Development*, 34, 10, 1696–1712.

Bilaga 1: Intervjuguide med socialarbetarna

Bakgrund

1. Can you describe your role in the organization?
2. What are your work tasks and which subjects do you teach in?
3. Can you describe a workday?
4. For how long have you been working here?

Utbildning

5. What kind of education do you have?
6. What did the education contain?
7. Things you learn from your education, are they useful in your work? In which way?
8. Can you tell us more about in which way your education helps you in your work with the children?
9. Can you give us an example of such a situation?
10. Did you get any courses or introductions at X?
11. Would you like more education or do you think that your education is enough? Can you tell us why?

Metoder och teorier

12. How do you plan your work?
13. How do you organize and prepare yourself before lessons?
14. Do you set up goals for the children? Can you give us an example?
15. Can you tell us how you work with children with reading- and writing difficulties?
16. Do you write any kind of journal or notes about the children? How does it help you in your work?

Handlingsutrymme

17. Which guidelines and framework do you work after?
18. How much do guidelines and frameworks control your work?
19. Do you think it's easy or difficult to work inside frameworks?
20. Are you free to form your work with the children? Why/why not?

Bilaga 2: Intervjuguide med organisationens föreståndare

Bakgrund

1. Can you describe your role in the organization, what are your worktasks?
2. For how long have you been working here?

Organisation

3. Can you tell us about the organization? What you are doing here?
4. How many socialworkers work here? Do everyone have different worktasks/roles?
5. Are there any goals for the organization? Can you tell us about them?
6. Do you have individual plans for every pupil? Individual goals? Are you following these goals up?

Utbildning

7. What kind of education do you have? What did it contain? Things you learn from your education, are they useful in your work?
8. Do you have further/higher education?
9. Are there any demands on education for those who work here? Which?

Bilaga 3: Vinjetten

We have a case that we would like you to read and respond to:

Three children who are siblings studies at X school. They have difficulties at home, their father uses alcohol and drugs and abuses both the mother and the children. Their mother is a prostitute and is away from the home a lot. One morning the children and their mother appears at X school and they tell you that the night before the mother was seriously abused by the father. The children has no shoes and the mother has a blackeye and bruises all over her body.

The family now seeks your help.